

המתואר "כמי שהיה ידוע בהתנגדותו הנמרצת לשינוי פעולה עם הליכוד".

תוצאות הבחירות יצרו לכל הדעות, סיטואציה חדשה. עכשיו מוכרחים להגיע איכשהו להבנה, ההבנה תושג רק אם תהיה הידברות. ולא הידברות המתקיימת בלהט מערכת הבחירות. צריך להגיע להאזנה ולעבודה תוך כדי ישיבה משותפת בשלטון. ואיננה שלאנשי המערך והליכוד יש שפה משותפת.

כאן כבר לא רק חיובים הרדיים. מחמאות, עבר רביוניסטי משותף, מחיקה "בדיעבד" של דברים שנכתבו וסתם דיבורים על דיאלוג מתמיד (רקורס מתמיד) בין ראש ממשלה לליכוד לבין סופרי המערך. באווירה של פיוס. כאן כבר — לא פחות ולא יותר — "שפה משותפת" למערך ולליכוד.

עלילה העלילו עליכם. מה? ריבה מוסיפה להתגלגל.

הדברים אולי אינם נעימים לאוזנו של מי שסבור כיום כי "כעת צריך לפרק את השותפות הזאת (עם הליכוד) אלא אם כן אפשר הליכוד לחקירה ולמשפט ובפרשת השב"כ למצות את עצמם". אבל כזבים והשמצות בוודאי לא יתקנו את המעוות.

אבל עוד לא גמרנו. שהרי עמוס עוז עוד מוסיף וטוען כי הוא וחבריו "התכוונו לממשלה בלי רוטאציה" ולא עלה כלל על דעתם לקרוא "להקמת ממשלת אחרות לאומית".

לרוע מזלו, גם כאן נשתמרה תורה שבכתב. שהרי כך נאמר בו באותו גילויי דעת מפורסם שלהם: "סיכום רצונו של העם בישראל כפי שהתגלה בבחירות נבחרות מוחלטת הוא שתקום ממשלת איחוד לאומי שבמרכזה שני הגושים הגדולים. רצון זה יכול להיראות לרבים מאיתנו כמוטעה וכלא צודק, אך הוא עובדה קיימת." (הארץ, 25.7.84) וכן על המשמר באותו יום.

והיכן תמצאו עדות נאמנה יותר למשאלותיה וממנותיה של קבוצת הארבעה, כפי שבאו לידי ביטוי בהפועותיו הטלוויזיוניות של דברה עמוס עוז. מאשר בדיווחה של אשת יחסי העיבור הניצחית שלהם. הדה בוטס. בהארץ. וכך היא כותבת שם במדור הטלוויזיה שלה מן ה-30.7.84: **עמוס עוז בשיחה עם יעקב אחימאירי. קורא להקמת ממשלת אחרות לאומית. קריאה זו כבר נתקבלה בקיתונות של רותחיס. הפעם אין עוז משחק את המתייסר הנצחי. הוא נראה מיוסר באמת...**

מיוסר באמת? זה תלוי.

אבל אפילו בעניין זה של ממשלת רוטאציה. ר"ל, מצויה כידוני עדות מעניינת שבכתב. כך, ב-18.8.84 נישאל הסופר א"ב יהושע עוד אחד מחותמי המינשר. על-ידי המראינת שרית ישי, אם — בעת הצורך — יסכים גם לממשלת אחרות לאומית בראשות הליכוד.

הנה השאלה והנה התשובה. שאלה: כלומר ממשלת אחרות לאומית ככל מקרה, גם בראשות הליכוד? תשובה: אני לא יודע. אני אומר שזה אפשרי. אולי נתנאים של רוטאציה. נניח שיגידו — כסדר, ראשיה מממשלה יהיה מהליכוד. אבל תיקי הביטחון, החוץ והאוצר יקבל המערך. מה זה רע?"

"בולי", שהוא הגלוי, הבלתימבוקר והפזי שבין הארבעה. גם מגלה באותו ריאיון שהיה זה הוא שיום את חיבור מינשר הארבעה ואף כתב את ה"טיוטה הראשונה" שלו (אני הייתי מעדיף שעמוס ינסה. הוא הרי ברניסוח מובהק, אבל היה לו כאב ראש").

עכשיו יש לו כאב ראש הרבה יותר גדול, בולי.

"בולי" — שבוי עדיתום באופוריה של הצלת המולדת שרבה בו ובחבריו — אף החיך לכת יותר מהם בתפישת תפקידו שלו במימוש ה"הקונצפציה" החדשה. "אמרת בעצמי לאנשי מפ"ם — קחו את תיק המשרה", הוא מגלה באותו ריאיון. הוא כבר מחלק את התקדים. איך אמר עמוס שלנו: "איפה ארבעת הסופרים ואיפה מפתחות המדינה?". "סנדקיה של ממשלת הרוטאציה".

אם אלה אינם סנדקים אינני יודע מהם סנדקים.

ועוד טענה בני עוז כלפי: "לא יודע, לא גורי, לא יהושע ולא אני לא קראנו אל השמאל שלא יתקע סכין בגבה של ממשלת האחרות". הטענה — אני מניח — מופנית רק אל המרכאות. והרי מי כעמוס עוז עצמו יודע כמה סוגי מרכאות מצויים בעברית: מרכאות ציטוט

ומרכאות הבעת הסתייגות, מרכאות אירוניות ומרכאות אידיומאטיות ("צפור הנפש", "פעץ בלב", "ראש בעננים" וכו' וכו'), ויש אפילו מרכאות סביב שמות ספרים ושמות מקומות. וכל הרוצה לראות מקצת משימושיהן יילך אצל מאמרו הנזכר של עמוס עוז עצמו ("בכתי של תלוי") ויבדוק את השימוש שהוא עצמו עושה שם במרכאות בציטוט שיחה בעליפה בין המשורר אורי צבי גרינברג לבין האלוף יוסף גבע. בקיצור: העולם מלא מרכאות. באלו מהן משתמשים?

ובכן, שוב, זה תלוי. השאלה הקובעת היא האם סילפו המרכאות האידיומאטיות שלי את עמדתם של הארבעה. הבה נעיינו שוב במיושר המפורסם: **המערך יכול היום לבחור בשתי אפשרויות: רוינות: להתעלם מרצון העם, או להיענות לאתגר הדרך הקשה שהציב לו העם. הליכה בדרך השניה היא אפשרית. רק נתנאי שכל מרכיבי גוש המערך: האגף הימני שבו מפ"ם, ר"צ ושינוי יצטרפו למהלך זה. אם כוחות פוליטיים אלה לא יצטרפו למהלך — הם עלולים להיות אחראים להכרעות המערך ומכאן לתוצאות הרות אסון לעתיד המדינה.**

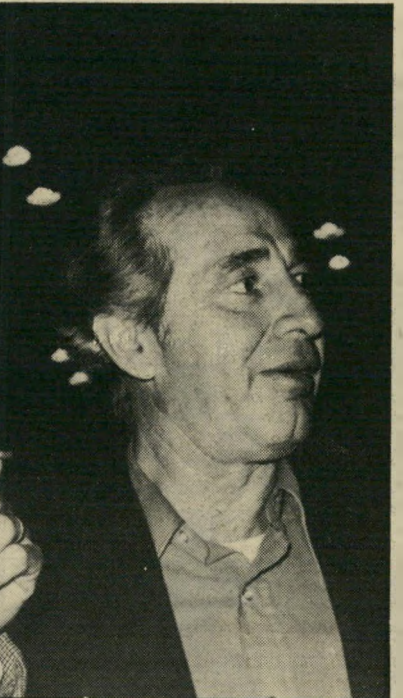
אחראים... לתוצאות הרות אסון לעתיד המדינה? לשון איום או לא לשון איום? רצונכם בעדות מסייעת? בבקשה: א"ב יהושע מספק לנו איתה באותו ריאיון שכבר ציטטנו. כיצד הוא אומר שם: "מפ"ם לא אמרה מלה אחת (כנגד הקמת ימית) ועכשיו מפ"ם רוצה לטרפד את ממשלת האחרות הלאומית".

טרפדו או סכין בגב — הבדל עקרוני? אם אמנם כן, הנני להכות על חטא. הייתי צריך לומר "לטרפד" במקום "לתקוע סכין בגב". ועם עמוס עוז וחבריו הסליחה.

להגנתי אני יכול רק לומר כי מה חטאי, שהחלפתי טורפרו בסכין. לעומת מה שעושה עמוס עוז בעת שהוא מרמו שבועלי לבנו "מעדיפים את שרון על פרס ואת כהנא על רבין". כאן באמת צדקת. לא ירדתי, המדובר אכן ב"סילוף עמדות זירוני והכפשת יריב בדרך של זיוף גס".

האם כדאי לצטט עוד? כך את אחיות העיניים שבאריתמטיקה המסולפת שכוונתה להוכיח כי הליכוד היה מוצא עצמו מיעוט חסרייטע בממשלת האחדות שחזו ארבעת אשפי המיטבח הפוליטייהספרותי שלנו לנגד עיניהם. כדי שייצא לו "מיעוט", נזכר עוז פתאום כי הוא וחבריו קראו להקמת ממשלה שישתתפו בה המערך, לרבות מפ"ם, וכן שינוי ור"צ. עם הליכוד וכלי המפלגות הדתיות. ולא מצאתי על כך רמז במינשרו. כאילו היה אדם ברדעת אחר בישראל של אותם ימים שהיה מעלה בדעתו שהליכוד יסכים להיכנס לממשלת אחרות בלא שותפיו הטיבעיים כדי נשאלת ייהפך בה למיעוט מבוטל. וכדי להעמיד דברים על דיוקם, הנה תמונת המצב האמיתית כפי שנראתה אותם ימים

בעיתונות הישראלית: "נטיית ש"ס ללכת עם הליכוד וסירוב וייצמן לממשלה שתישען על מפלגות לארציניות מחייב המערך להקים קואליציה עם המפד"ל ואגו"י" (הארץ, כותרת ראשית בעמוד א', 29.7.84). או: "הליכוד עם שותפיו הפוטנציאליים ותחיה, מורשה, מפד"ל, אנודה) ואפילו עם ש"ס שטרם החליט לאן פניו מגיע רק ל-58 מנדטים, ואפילו יצרף אליו את מאיר כהנא, ל-59 בלבד... ואילו המערך-שינוי ר"צ (50) זקוק לא רק ל"יחד", תמ"י והורוביץ

א"ב יהושע מסביר עניין לידיד

(ביחד 65), אלא גם לשתי סיעות דתיות (מפד"ל, ש"ס) כדי לעבור את מחסום ה-61. (אלא אם כן המערך מוכן להיעזר גם בקולות ה"ש" והמתקדמת, ביחד 66. ישעיהו בןפורת, ידיעות אחרונות, 27.7.84.

כלומר, "רק" 58 חברייכנסת לליכוד עם "שותפיו הפוטנציאליים". וזה עוד בלי כהנא ותמ"י (2) שהיו מעלים אותו מייד ל-60. וזהו ה"מיעוט" שהיה מוותר על רוטאציה — בעיני הסופרים שלנו! לא אפילו הם אינם שוטים או תמימים עד כדי כך.

האם היה כל הוויכוח הזה הכרחי? האם הכרח היה להעלות את כל חומר הראיות כדי לסתור

גינזך

עלילה

מאת עמוס עוז

שורות אלה אינן נכתבות על דעתם של חברי יזרה, יהושע וגורי, הן כתובות על דעת הכותב בלבד. מפניעם עכשיו אגדה שלפיה היו הסופרים אשר חתמו על כרוז עם היוודע תוצאות הבחירות האחרונות סנדקיה של ממשלת הרוטאציה. לא רובים ולא יער. עם היוודע תוצאות הבחירות נראה היה כי אין אפשרות פרלמנטרית לכונן ממשלה שתתקבל כממשלה לגיטימית בעיני העם. ממשלת שמיר הנשענת על תמיכת כהנא או לחלופין ממשלת פרס בתמיכת רק"ח והרשימה המתקדמת. עלולות היו ליצור מצב שבו מחצית העם אינה מכירה בסמכות הממשלה. מצב כזה פירושו אנרכיה ואנרכיה פירושה שלטון שרון. גילויי הדעת שחתמו עליו ארבעת הסופרים לא קראו להקמת ממשלת אחרות לאומית ולא להתפייסות עם הליכוד. הוא הופנה אל אנשי מפ"ם, שינוי ור"צ וקרא להם להצטרף לממשלת מערך-ליכוד בראשותו של המערך ולו נענו לקריאה — לא היתה רוטאציה. המונח היתה לממשלה בהנהגת המערך, בהשתתפות הליכוד. בהשתתפות סיעות השמאל וכלי עמדת-ימניים גורלית לצגי המפלגות הדתיות.

כאחד מחותמי גילויי הדעת הוא חשבתי שהאפשרות הנ"ל תהיה הרע במיעוטו וחשבתי שיש חובה מוסרית להעדיף תמיד את הרע במיעוטו.

אפשר לחלוק על כך. אפשר לטעון כי מוטב היה להניח את השלטון בידי שמיר את פרץ את כהנא את גאולה כהן, יהרס העולם ואנחנו נישאר נקיים. אפשר לטעון כי מוטב היה לנסות ולהקים ממשלת פסיבילי-מיעארי, יהרס העולם אבל הליכוד ישאר בחוץ. אפשר לטעון כי מה שהיה היה, כעת צריך לפרק את השותפות הזאת (אני סבור כך עכשיו, אלא אם כן יאפשר הליכוד לחקירה ולמשפט למצות את עצמם ולהגיע אל שורש הבעיה). אפשר לטעון כי צריך היה לפרק את השותפות עוד קודם.

אבל אין טעם להעליל על הקריאה שהופנתה לר"צ ולמפ"ם והתכוונה לממשלה בלי רוטאציה. ממשלה שבה נציגי הליכוד אמורים היו להוות מיעוט — ולהאשים את חותמי הכרוז ההוא בכך שהם "שיתרו" את שרון ושמיר או מסרו להם את מפתחות המדינה. איפה ארבעת הסופרים ואיפה מפתחות המדינה, אבל הריבה מוסיפה להתגלגל, ואחולי יזרה הצורך להעניק גם לארבעת הסנדקים חנינה נשיאותית קטנה.

דבר יום ר', 16.7.86

באמצעותו את טיעונו של סופר עברי, אחר לאחר, ולהציגם כמות שהם: ניסיון לזרות חול בעינינו! האם באמת לא היה פשוט יותר למי שמבקש כיום, לפרק את השותפות הזאת" עם הליכוד, לקום ולומר: טעיתי, שגיתי, לא ראיתי את הגולד. מי היה בא אליו בטענות אילו עשה כן, ואולי פשוט יותר היה לשמוע לעצתו של אברהם כ"ץ עוז: להניח ליר האוחות בעט שתרעד קצת.

כך או כך, רומה שעם מאמריו האחרונים של

א"ב יהושע מסביר עניין לידיד

„בריהניסוח המובהק" שלנו התקרבה הסיפרות העברית קצת יותר, לא, לא להתפייסות לאומית. גם לא לבולגריה. אולי רק כדי שתי אצבעות מצידו.

מפ"ם הנרקיסטית

מתוך ריאיון עם א"ב יהושע

● **ומי טילפן למפ"ם?**
מפ"ם הנרקיסטית, המישפחה הזו העוברת התמימה היא לא הולכת על זה, כי היא מפחדת מממשלת אחרות. כממשלת גולדה, בין השנים 74'67. כאשר ניכנו כל ההתנחלויות הכי גרועות, כמו קריית-ארבע, מפ"ם לא פחדה. אם מפ"ם היתה קמה או ועוובת את הממשלה, יכול להיות שדברים היו משתנים. ומפ"ם הזו, שלא רוצה בממשלת אחרות לאומית, מדוע היא לא פרשה מממשלת האחדות הלאומית שהביאה לשיחוק הלאומי 73? עכשיו, כשצריך להציל את המערך — לא את המערך כמפלגה, המיפלגה לא מעניינת אותי, אלא את התיזה של המערך — היא לא משתפת פעולה.

● **של מי היה הרעיון לפרסם את הקול קורא?**
אפשר להגיד ששלי, פרופסור גרשון שקד טילפן אליי ודיברנו ואו טילפנתי לעמוס והרי צעתי לצאת בקריאה, והוא אמר לי — בטח, אתה צודק, ואז עמוס טילפן ליוזר ופרופסור שקד לחיים גורי, וכך נולד הנייר.

● **מדוע אם כך פרופסור עמוס (צ"ל: גרשון) שקד מהאוניברסיטה העברית לא חתמו על הנייר?**
מכיוון שהעברנו את הנייר ררך לישכתו של פרס, חשבנו שמדובר על פניה למיפלגת העבודה מטעם חברי המיפלגה ועמוס (צ"ל: גרשון) הוא לא חבר במיפלגה.

● **מי ניסח את הכרוז?**
אני, את הטיוטה הראשונה, הקראתי אותה ליוזר ועמוס, והם תיקנו. אני הייתי מעדיף שעמוס ינסה. הוא הרי ברניסוח מובהק, אבל היה לו כאב ראש. החלטנו להעביר את הכרוז דרך לישכתו של פרס והסכימו.

● **מה היתה תגובתו של פרס?**
חיובית, כמונו.
"העולם הזה", 1.8.84